

K věci – umělecká díla z obyčejných věcí ve Veletržním paláci aneb Co je to „ready-made“

EVA BĚLINOVÁ

Podpora kreativního učení umožněná Ministerstvem kultury ČR a Národním plánem obnovy svedla k téměř každotýdenní spolupráci muzejní pedagogy či galerijní edukátory s učiteli základních škol. Článek vedle shrnutí přínosů takové spolupráce nabízí i popis výukové jednotky (na cca 90 minut), který poskytne představu, jak výuka v galerii může probíhat, co může nabídnout. Snad vám bude inspirací, stejně jako vybrané lekce publikované v dalších měsících v rámci otevíraného seriálu.

Není ničím novým, že třída vyrazí „na program“ do muzea. Nebývá ale zvykem, aby učitel se vzdělávatelem kulturní instituce společně tvořili obsah daného programu. Stane-li se tak, je zde větší záruka, že aktivity povedou k potřebnému vzdělávacímu cíli, navážou v maximální možné míře na RVP. Muzejní a galerijní pedagogové ve svých ohlédnutích za spoluprací identifikovali řadu přínosů, které práce přinesla a pro které má smysl se o ni, třeba v menším měřítku, pokusit.

Svěží vítr

Muzejní pedagogové ocenili, že se dostali do užšího kontaktu se školním prostředím, udělali si představu o problémech a tématech, které žáci řeší. Diskuse nad didaktickým pojetím a obsahem poskytla zpětnou vazbu a obohatila zúčastněné. Učitele může takové setkávání posunout zejména po odborné stránce, neboť muzejní pedagogové se podrobně zabývají řadou témat, takže mohou nabídnout kvalitní podklad pro tvorbu lekce. Muzejním pedagogům naopak propojení pomáhá, aby lépe pochopili prostředí třídy a nepropadali iluzím vlastních představ. Díky tomu mohou program plánovat efektivněji a s větším ohledem na reálné potřeby, nemluvě o nejnovějších technologických vymoženostech. Bylo pro ně obohacující vyslechnout si návrhy na témata lekcí ze strany škol, protože k takto přímé spolupráci nemají v podstatě nikdy příležitost.

Jiří Neminář z Muzea Hlučínka zdůraznil: „Vzájemně jsme se od sebe učili, a pokud se některé části programů zcela nepovedly, měli jsme dostatek prostoru vše probrat, evaluovat a zjistit příčiny.“ Jeho kolegyně Michaela Lokočová vyzdvihla příležitost pozorovat dopad různých kurzů, kterých se dostalo kolegyním učitelkám a na které ona jako muzejní pedagožka „nedosáhne“: „Na jejich škole probíhala různá školení v mentoringu, kritickém myšlení a jiných dovednostech a je

to znát v jejich přístupu k pedagogickému procesu a k dětem celkově. Takže sledovat jejich práci, způsob myšlení, tvorbu zpětné vazby bylo pro mě obohacující.“

Bylo třeba hledat nové způsoby komunikace – šlo o nastavení nové spolupráce, která ale přinesla svěží vítr. Komunikace byla výzvou, což shrnula Katka Šichanová z Broumovského kláštera: „Obě jsme se bály říct, že je potřeba lekci přehodnotit, a poprvé nám vznikl trochu překombinovaný ‚paskvil‘, z kterého jsme měly obě špatný pocit. Den předem jsme ho chtěly změnit, ale neudělaly to. Moc jsme byly svázané pravidly – aby to bylo přínosné pro školu, pro instituci, kreativní. Později už to šlo lépe.“

A možný výsledek?

Lekce „K věci“, určená žákům druhého stupně a ověřená s devěťáky, proběhla v expozici Veletržního paláce Národní galerie Praha. Ředitelka ZŠ náměstí Curieových Tereza Martínková ji s galerijní edukátorkou Klárou Huškovou Smyczkovou připravily s cílem umožnit žákům, aby si uvědomili různé

úhly pohledu na běžné předměty kolem nás a vnímali, jak změna pohledu může posunout jejich význam. Běžné věci se žáky postavili na roveň uměleckým dílům, čímž se vydali ve stopách umělců 20. i 21. století.¹

Struktura lekce

Úvodní aktivita v respiriu (15 minut)

- projekce zaměřená na přelomová díla související s tématem
- diskuse k projekci – téma úhlů pohledu, využívání běžných předmětů v umění (ready-made); „obyčejné věci“ a jejich řeč, význam věcí a předmětů, symbolika věcí; proměna významu ve vazbě na změnu úhlu pohledu.
- otázky typu: *Co ještě je a co už není umění? Co považujete za umění vy? Kde jsou hranice mezi běžným a uměleckým předmětem?*

Aktivita v respiriu (35 minut), práce ve skupinách 4–5 žáků

1. část: z předmětů ve vozíku si vybrat jeden, nainstalovat ho někam v prostoru galerie (respiria) a dát mu název, změnit jeho účel, vzájemně si díla představit
2. část: s využitím maximálně pěti předmětů sestavit libovolnou instalaci (kompozici) – zaměřit se na jejich vzájemný vztah + náhodně (dada) vylusovat útržky textů a sestavit z nich název pro dílo, představení instalací navzájem

V expozici „Dlouhé století“ (35 minut)

- evokace před obrazem s tematikou zátiší

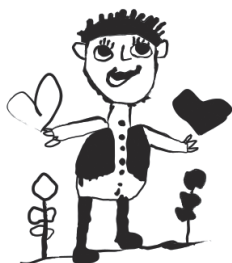
- otázky: *Co je to zátiší? Proč byl tento žánr tak populární ve své době a jak je tomu dnes? Co bylo předmětem zobrazování? Co se stalo na kubistických obrazech? Jaké typy zátiší vidíme?*
- samostatná aktivita pro jednotlivce: sestavování vlastního zátiší pomocí obkreslování jednotlivých předmětů či věcí na pauzovací papír, skládání kompozice dle vlastního výběru

Lekce bezesbytku ctí celkový cíl projektu, tedy obohatit nabídku programů kulturních institucí novými tématy, která vyzkouší i další školy. Naplnila nad rámec i očekávání oddělení Rozvoje publika NGP – propojit umělecké sbírkové předměty s uměleckými texty. Pro Národní galerii též bylo přínosem, že žáci přicházejí nikoliv na jednorázový program, ale že mu předchází cílená práce ve škole a lekci je dál možné ve škole následně rozvinout. Samotný výsledek předčil též očekávání spoluautorky lekce Kláry: „Osobně vidím v projektu velký smysl, i když jsem z počátku nevěřila, že takto vznikající lekce mohou mít tak dobrou kvalitu. Má zkušenost s vývojem programů pro NGP je založená především na dlouhodobé spolupráci s partnerem, se kterým nový program vymýšlíme. Byla jsem tedy skeptická ke kvalitě, která by mohla vzejít z náhodné spolupráce.“ Lekce šla do veřejné nabídky programů ještě v minulém školním roce, protože dobře navázala na trendy, které Národní galerie Praha ve svém vzdělávacím působení sleduje.

Více na www.ctenarskekluby.cz/za_horizontem.

Mgr. Eva Bělinová, Nová škola, o. p. s., v organizaci vede čtenářský program

NOVÁ ŠKOLA, o. p. s.

Čtenářské kluby

¹ Pro účely publikování neuvádíme vazby na RVP/ŠVP, pomůcky a podmínky, metodické poznámky a možné propojení s výtvarnou výchovou, resp. výukou literatury v 9. ročníku ani závěrečnou evaluaci – v popisu lekce ke stažení je samozřejmě naleznete a tvoří nedílnou součást uceleného popisu lekce.